

Editörlerden

Covid 19 Pandemi sürecinde yaşamımızda pek çok şey kısa bir zaman aralığında önemli ölçüde değişti. Toplum için yeni olan birçok kavram tartışıldı ve toplumu zorlayan uygulamalar yaşama geçirilmeye çalışıldı. Bu süreçte hızlı karar vermek ve belirsizlikleri yok etmek ya da en aza indirmek (kimi zaman yanlış karar vermektense bile) önemli hale geldi. Bu anlamda en önemli konulardan birisi de doğru ve güvenilir bilgiye erişme gereksinimi oldu. Belki de bu “talebin” bir karşılığı olarak hem toplum hem de sağlık alanında çalışanlar, aşırı ve çözümü zorlaştıracak miktarda bilgi bombardımanına maruz kaldılar. Infodemi olarak adlandırılan bu duruma, Dünya Sağlık Örgütü de dikkat çekerek, aşırı miktardaki denetimsiz bilginin tıpkı pandemi gibi bilimsel yöntemlerle kontrol altına alınmayı ve iyi yönetilmeyi gerektiren bir sorun olduğuna işaret etti¹.

Ancak dünyada olduğu gibi ülkemizde de bu denetimsiz aşırı bilgi, sorunlu sağlık okuryazarlığına sahip toplumlarla buluştuğunda belirsizlik, söylenti, endişe ve güvensizliği daha da artırdı. Gerçekte bilginin insanların ne yapacaklarını daha iyi bilmelerine katkı sağlaması beklenirken, tam tersi bir etki ile bilinemez bir hastalıkla mücadele edildiği izlenimi ağır bastı, hatta pandeminin bilinen kısmı da kimi zaman

karanlıkta kaldı. Hizmet sunucular içinse bilginin veya kanıtın fazlalığı, kanıta dayalı kararlar veren bir sağlık hizmeti sunumu sağlanmasına çok katkı sağlamadı. Türkiye’deki süreçte Bilim Kurulu’nun oluşturulması, Kurul’un zaman zaman açıklamalar yapması ve kılavuzlar yayımlaması hem sahada hem de sağlık kurumlarındaki uygulamalardaki belirsizliklerin azaltılmasında önemli bir katkı sağladı. Öte yandan salgınla ilişkili verilerin paylaşılmaması konusunda sürdürülen ısrarcı tutum bu sürecin en önemli problemlerinden birisi oldu.

Pandeminin bilim dünyasındaki etkisinin farklı yönlerini görebilmek için, bilim ortamını oluşturan unsurları araştırmacılar, araştırma sonuçlarının paylaşıldığı medya (başta bilimsel dergiler, sonra diğerleri) ve kullanıcılar olarak sınıflandırmak yararlı olabilir. Bilim insanları açısından değerlendirecek olursak bu süreçte çok sayıda bilim insanının Covid-19 ile ilgili araştırmalara yönelmesini doğal ve beklenen bir şey olarak görebiliriz. Bu süreçte yapılacak araştırmaların farklı kurumlarca fonlanması da olumlu bir durum. Ancak bu çalışmalar yapılırken bir şey keşfedebilme ve bunu hemen yayımlama motivasyonu ile araştırmacılar çoğunlukla zamana karşı yarıştılar; bu da bilimsel çalışmaların planlanması, yürütülmesi ve yazılması aşamalarında

kuralların zorlanmasına neden oldu. Bilimsel dergilerin Editör kurulları da benzer bir aceleciliği değerlendirme aşamasına taşıdılar ve bu süreçte pek çok yazı hızlı değerlendirme ile okuyuculara sunuldu. Hızla ve sağlam bir plana dayanmadan yapılan çalışmaların hızla yayımlanması kimi zaman olumsuz sonuçlara yol açtı. Standartları zorlayan yazıların etkileri için Ioannidis kısa ama özlü yazısında, pandemi sürecinde güvenilir veriler olmadan kararlar verildiğini iddia etti².

Süreç devam ediyor, bilim insanlarına, halk sağlığına çok önemli görevler düşüyor. Mevcut pandemi son bulsa da yeni pandemilere hazırlıklı olmak için kanıt değeri yüksek çalışmalar yapılması için çok önemli bir fırsat var. Bunun için salgınla ilgili verilerin paylaşılmasının önemine ve gereğine de işaret etmiş olalım. Verilerin evrensel kurallara uygun biçimde paylaşılması ve/veya kullanıma açılması, halk sağlığına her zaman özlemini duyduğu, kanıtların politik karar alma süreçlerinde etkili olması için de bir ortam oluşturabilir. Bilimin sözünün en yüksek düzeyde dile getirilmesi ve bilim insanlarının görüşlerinin daha fazla karşılık görmesi için çabalarımızın sürmesi gerekir. Tahmin edileceği gibi THSD'ye de Covid19 pandemisi ile ilgili çok sayıda yazı başvurusu olmakta. Bizler bu yazıların standart değerlendirme sürecinden

geçirmeden paylaşılmasının uygun olmadığını düşündük. Ancak konunun önemini de göz önüne alarak özel bir sayıda gelen yazıları değerlendirmeyi planladık. İlerleyen dönemde değerlendirmesi tamamlanan yazıların online erişime açarak okuyucumuza ulaştırma kararı aldık.

Nisan 2020 sayımızı beğenerek okuyacağınızı umuyor, geri bildirimlerinizi bekliyoruz. Katkısı olan yazar ve hakemlere teşekkür ederiz.

Sibel Sakarya, Yücel Demiral

1- https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200202-sitrep-13-ncov-v3.pdf?sfvrsn=195f4010_6

2- Ioannidis JPA. Coronavirus disease 2019: The harms of exaggerated information and non-evidence-based measures. Eur J Clin Invest 50 (4), April 2020.

From the Editors

During the Covid 19 Pandemic, many things in our lives have changed significantly over a short period of time. Many concepts that are new to society are discussed, and practices that challenge society are trying to be implemented. In this process, it was important to make quick decisions and minimize uncertainties. In this sense, one of the most important issues was the need to access accurate and reliable information. Perhaps, as a response to this "demand", both the community and health providers have been exposed to excessive information, making arriving at solutions difficult. The World Health Organization also drew attention to this situation, called infodemic, and pointed out that excessive and unsupervised information is a problem which requires controlling by scientific methods, just like pandemics¹.

In our country, as in the wider world, uncontrolled excessive information increased uncertainty, rumours, anxiety, and insecurity in society, especially spurred on by problematic health literacy in the general population. In fact, while more information was expected to give people knowledge of how to act, the impression of fighting against an unknown disease has created the notion that nothing is certain, leaving even the known parts of the pandemic in the dark.

The excess of information or evidence did not contribute much to the provision of a healthcare service rooted in evidence-based decisions. On the other hand, the establishment of a Scientific Committee in Turkey provided an important contribution to reducing uncertainty in the field and in hospitals by publishing guidelines and explanations about the course of the disease. However, the persistent attitude towards not sharing outbreak-related data was one of the most important problems in this process.

In order to see the different aspects of the pandemic's impact on the scientific world, it may be useful to classify the segments that make up the 'science environment' as researchers, media (primarily scientific journals, then others) and users where the research results are shared. If we evaluate it from the perspective of scientists, we can see that many scientists turn to research related to Covid-19 as something natural and expected. It is a positive situation that the studies to be carried out in this process are funded by different institutions. However, while doing these studies, with the motivation of discovering something and publishing it immediately, researchers often competed against time; this caused the rules to be forced during the planning, execution and writing of scientific studies. Editorial boards of scientific journals carried a similar haste to the peer review

process; therefore, many articles were presented to the readers with rapid evaluation. Ioannidis, regarding the effects of the articles that push the standards, claimed in his short but concise article that decisions were made without reliable data in the pandemic process².

As the process continues, scientists and public health professionals have very important duties. Although the current pandemic has ended, there is a very important opportunity to conduct high-proof studies to be prepared for new pandemics. For this, let us point out the importance and necessity of sharing data related to the outbreak. An environment can be created so that the data is shared and / or made available in accordance with universal rules, and that the public health workers are longing for, and that the evidence is effective in political decision-making. Our efforts need to continue to express the word of science at the highest level and to get more response from scientists.

As you can guess, there were many manuscripts submitted about the Covid-19 pandemic to TJPH. We thought it was not appropriate to publish these articles without going through the standard evaluation process. However, considering the importance of the subject, we planned to evaluate these manuscripts in a special issue of our Journal. For this reason, we decided

to make these articles available once the peer review process was completed.

We hope you will enjoy our April 2020 issue and look forward to your feedback.

We would like to thank the contributors and reviewers.

Sibel Sakarya, Yücel Demiral

- 1- https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200202-sitrep-13-ncov-v3.pdf?sfvrsn=195f4010_6
- 2- Ioannidis JPA. Coronavirus disease 2019: The harms of exaggerated information and non-evidence-based measures. Eur J Clin Invest 50 (4), April 2020.